

המופשטת, אין כאן עקירה עקרית.

לא. ובוזה הננו קרובים לסברת הראב"ד, שהשיג על הרמב"ם במה שקרא למי שמאמין בהגשמה באלהות מין. ונוכל להסכים, שכל זמן שאותו המגשם לא יעשה לו פסל ותמונה, הרי לא גמר את מחשבתו, ונשארה היא עדיין בתגו הרוח, שלא תוכל להיות נכללת בשם עקירה ויציאה מן הדת.

לב. באמונות הנוטות מכלל התורה, כמו האמונה הנוצרית והמחמדנית, אין עיקר הארס מונח במושג האלהות שלהם, שהוא שונה ממה שהוא נכון להיות על פי יסוד אורה של תורה, כי אם במה שיוצא מזה הריסת המצות המעשיות, וביטול תקנות האומה ביחס לתחייתה השלמה.

לג. בתוך עצמיות הנפש טמונות וספונות כל הנטיות היותר טובות. אמנם, צריך להוציאן אל הפועל, והפועל היותר טוב הוא הדיבור, הפועל על הרעיון והציוור. על כן נכבדה היא מאד התפילה, במה שעל ידה יוצאים אל הפועל רגשי לב היותר נעלים. והתפילה היא עשויה בצורה המתאמת לרגשי הלב, שדרך הקשבתם היא אחרת, לא כאותה הדרך של ההקשבה ההגיונית. אמנם כשהנפש הפרטית והלאומית היא בריאה, יודעת היא יפה את חילה, ואינה מתפחדת כלל מפני הסתירות ההגיוניות, כי היא יודעת ששונות הן דרכי ההרצאה של ההגיון ושל ההרגשה הנשמית. וכשהמצב הוא כן, התפילה הולכת ופורחת, עולה היא כשלהבת העולה מאליה, בלא שום מחשבות זרות, ובלא שום עצבון רוח. אבל על ידי דלדול האומה, נתמעט כח הרגש הלאומי, ותחתיו נשאר רק ההגיון, שעם כל לקותו, הוא מסעד את הרגש. אבל בכל זאת, כיון שהרגש הנשמתי במצב החולשה שלו צריך הוא להיות סמוך על שולחן אחר, ואיננו מתפרנס מתוכו, הסתירות מתגלות, והמלחמה מתעוררת בכל עת תפילה, המחשבות הולכות ומתטרפות, והתפילה אוכדת את ערכה הגדול, להחיות את הנשמה בעצם. וממילא הכונה מתחלשת, ונשארת היא מצות אנשים מלומדה. ומתוך שאינה מפרנסת יפה את הרגש, כשם שאינה מתפרנסת יפה ממנו, הולכת היא לנוע על אהלי השכל והחשבון. וכשהשכל מטפל הוא בידיו הקרות בתפילה החמה, בת האש השמימית, הוא מאבד את חילה, וממעט גם כן את אורו הבהיר והקר, ונעשו שניהם יחד לקויים.

לד. אי אפשר להדבק באמת בהיסוד הלאומי של ישראל, כי אם מי שכבר נשמתו הוטהרה על ידי תשובה מתטאת האדם המגונים ומדותיו הפחותות, או מי שנפשו לכתחילה היא נפש טהורה. כי היסוד האמיתי של תכונת האומה הישראלית, היא שאיפת הצדקה העליונה, צדקת ד' בעולם. וכל מי שנזדהם באיזה חטא, לפי אותה

כנסת
הרמי
כינו
זושה
ז, עם
זכמת
עצים
הכל
עולם
אופני
יתר
מלא

עיקר
עליו

